

Johannes Tauler

27. SZENTBESZÉD*

SZENT LŐRINC ÜNNEPE

Qui mihi ministrat, me sequatur.
Aki nekem szolgál, engem kövessen.
(Jn 12,26)

E felbecsülhetetlen értékű szentbeszédben Johannes Tauler, Isten legkedvesebb barátainak egyike annak művészetét tárja elénk, miképpen végezhetjük mindennapos teendőinket és dolgainkat úgy, hogy azok ne kössenek gúzsba bennünket, s ne vessenek gátat szellemi előrehaladásunknak.

Azt mondja a mi Urunk: »Aki nekem szolgál, engem kövessen, és ahol én vagyok, ott lesz az én szolgám is« (Jn 12,26). Ezek a szavak telve vannak nemes és gazdag értelemmel, és minden egyes szóról külön könyvet lehetne írni.

Vegyük hát a mai evangélium utolsó szavait: »Aki nekem szolgál, engem kövessen, és ahol én vagyok, ott lesz az én szolgám is.« Ez az, amiről világosan fel lehet ismerni, hogy kik azok, akik valóban szolgálják az Istent: azok, akik követik Őt, bárhová is menjen. Isten az Ő szolgálait nem csupán egyetlen úton, nem csupán egyetlen tevékenység által, nem csupán egyetlen módon vezeti, hanem tevékenységeik, útjaik és élethelyzeteik *mindegyikében* irányt mutat nekik – hiszen mindazt, ami jó, egyedül Isten teszi jóvá. Ha valaki abban a hiszemben van, hogy Istent csakis a maga választotta módon szolgálhatja – például a kóruson énekelve –, az, ha másfelé szólítja őt Ura, nem fogja követni, hanem elfordul Tőle, és érzékeivel teljesen belemerül abba, amivel éppen foglalkozik, hogy aztán tehetetlenül átadja magát neki. Pedig nem szolgálja igaz módon Istent az, aki csak az általa választott módon szolgálja Őt. Sőt, az ilyen emberek valójában nem is szolgálják Istent, hiszen ha Ő más úton akarja őket vezetni, akkor elfordulnak Tőle – jóllehet Isten mindenütt jelen van, minden élethelyzetben és minden tevékenységben megtalálható. Mivel azonban ők csak bizonyos körülmények között és bizonyos feltételek teljesülése mellett hajlandók szolgálni Is-

* Forrás → Johannes Tauler: *A hazatérés útjelzői. Beszéd a misztikus útról* (Budapest, 2002, Paulus Hungarus – Kairosz Kiadó), p. 394–407.

tent, s mivel nem tartják Őt bensőleg és őszintén a szemük előtt s nem hordják magukban (noha Isten mindenütt jelen van!), szétforgácsolódnak, elszalasztják kínálkozó lehetőségeiket, s így aztán tetteikkel és műveikkel, a különféle embe-
rekkel és helyzetekkel kapcsolatban elégedetlenség költözik a szívükbe.

Mi az oka annak, hogy az ember ennyire szétszórt és elégedetlen? Egyrészt az, hogy lelkének mélyén nem a valódi lényegének megfelelő Istent hordozza, hanem csupán egy elgondolt és saját igényeire szabott istent, akit csak a maga módja szerint birtokol, s aki így nem felel meg az Ő önnön isteni lényegének. Ezért aztán ha nem a megszokott körülmények között találja magát, elveszíti Istent is – márpedig nem lehet igazi szolgája Istennek az, aki nem követi Őt mindenhová. Másrészt pedig onnan ered ez az elégedetlenség, hogy az ember átadja magát tennivalóinak, hozzátapad azokhoz a dolgokhoz, amelyek érzékei számára felkínálják magukat. Aki azonban nem akarja, hogy a dolgok foltot ejtsenek rajta, annak azokat a külső, érzéki dolgokat, amelyekkel nap mint nap kapcsolatba kerül, oda kell hagynia, és úgy át kell néznie rajtuk, mintha ott sem volnának. Az embernek sosem szabad mélyebben belemerülnie a külső dolgokba, mint amennyire elengedhetetlenül szükséges. Ha fut utánuk, bensőleg párbeszédbe elegyedik velük és igényt tart rájuk, akkor előrehaladásában okvetlenül hátráltatni fogják. Ne jelentsenek hát neki semmit, rájuk se hederítsen, és ne is keresse őket; amit nem tud elkerülni, azt fogadja el – de bármivel is találkozék, mindennel kapcsolatban mondja el magában: »Egyedül Istent keresem, egyedül Őfelé igyekszem, egyedül Őt kívánom.« Amivel találkozik, azt üdvözlje, aztán folytassa útját áldva magában Istent. Hiszen mi más lenne a pokol a maga ördögeivel egyetemben, mint nem szeretni azt, Aki után az összes teremtmény epekedik?! Az embernek tehát minden erejével azon kell lennie, hogy a viszontagságokon és megpróbáltatásokon keresztül Isten irányába törjön, s közben ne törődjön azzal, ami tartóztatni akarja, legyen az kellemes vagy fájdalmas. Ami nem tartozik rá, azt hagyja, hogy a maga útját járja, és ne igyekezzék kezdeni vele semmit – hanem anélkül, hogy bármivel is törődne, anélkül, hogy gondolataival bármihez is odatapadna, kövesse Istenét.¹

¹ Egy másik beszédében Tauler részletesen is elmagyarázza, milyen »hatásmechanizmus« révén gátolják meg az apró dolgok és a jelentéktelennek tűnő kötődések Isten megismerését. »Mondjuk mi is Szent Ágostonnal együtt: ›Uram, Te Önmagad számára teremtettél bennünket, s nyugtalan a mi szívünk, amíg meg nem nyugszik Tebenned.‹ Ezt az isteni nyugtalanságot, amelytől egy pillanatra sem lenne szabad megválnunk, rendre elfojtják és szétosztatják a bennünk végbemenő *idegen születések*: a figyelmünk elé kerülő tűnékeny, mulandó és érzéki dolgok; az élő vagy élettelen teremtmények iránt érzett rendetlen vonzalmak, legyen az barátság, társaság, divat vagy valamilyen finom étel – röviden mindaz, amely eltérít bennünket eredendő célunktól: Isten keresésétől. Ezek a megosztó erők idegen születéseket idéznek elő bennünk, s

Az érzékek köre csupán egy része az ember egészének. Ebből következően alapján véve bármilyen tevékenységet végezhet anélkül, hogy az szükségképpen magába vonná. Ahhoz, hogy a sokszerűség közepette is megmaradjon benne Isten jelenlétének tudata, s hogy megőrizze összefogottságát, szívét nem szabad a dolgokhoz kötnie, hanem azt egyedül és kizárólagosan Istenre kell irányítania.² Ne fürkésze hát sem azt, amit maga mögött hagyott, sem azt, ami még előtte áll,³ se hasznot, se örömet ne keressen a dolgokban, ne törődjön se kényelemmel, se kényelmetlenséggel – hanem egyesegyedül csak Istennel. Ha pedig saját akarata ellenére mégiscsak belezuhanna valamilyen külső dologba, akkor ahogy belátta, hogy irányt tévesztett, azonnal fordítsa meg hajóját értelme

mindaddig, amíg ezek tudatos beleegyezésünket bírják – bármennyire jelentéktelennek és elhanyagolhatónak is tűnjenek –, az isteni születés nem mehet végbe. Ilyen apróságok fosztanak meg bennünket a mindenható Istentől és attól a csodálatos születéstől, amelyet Ő akar véghezvinni bennünk! Sőt, ezek még az Istenre és az Ő születésére irányuló szomjunkat is legyengítik, és kioltják bennünk azt nagyszerű várakozást, amelyet szüntelenül táplálnunk kellene magunkban. Ilyen jelentéktelen kötődések ilyen hatalmas dolgoktól fosztanak meg bennünket!« (Vetter 49. [220. p.] – Hofmann 55. [425. p.]) Jól látható e gondolatmenetből, hogy a »születés«, az eckhartianus misztikának ez az alapfogalma szinonimája a »benyomásnak«. Egy-egy ilyen benyomás formát ad a léleknek, vagyis in-formálja azt, méghozzá minden esetben a saját képére. A teremtett világ által keltett »impresszió« és az isteni »impresszió« között – egyebeken túl – van egy alapvető különbség: míg az előbbi mindig kívülről, a lélek frontális oldala felől, az érzékek és a lelki képességek irányából érkezik, és rajtuk keresztül hat a lélekre, az isteni »impresszió« a lélek ontológiai gyökere felől éri el a lelket.

² Természetesen a »szív« alatt a gondolatok, illetve a maga totalitásában felfogott gondolkodás értendő. – »Isten jelenlétének gyakorlása« mint centrális spirituális gyakorlat egy karmelita laikus szerzetes, Lőrinc testvér (eredeti nevén Nicolas Herman) nevéhez fűződik. Az isteni jelenlét folytonos tudatosításának fontosságát szinte minden nagy vallás felismerte, és megkönnyítése érdekében segédeszközként mindenütt egy rövid ima vagy egy isteni név ismétlését alkalmazták (az ortodox Jézus-ima, a muszlim *dhikr*, a hindu *náma-dzsapa*, a japán buddhista *nembucu* stb.). Lőrinc testvér egyedülálló voltát egyrészt az adja, hogy ő valami merőben újat ismertetett meg a nyugati kereszténységgel, hiszen abból hiányzott egy ilyen *reguláris* spirituális gyakorlat; másrészt pedig az, hogy ő eme szakadatlanul ismételt imádság nélkül is képes volt folytonosan megőrizni emlékezetében az isteni jelenlétet.

³ A misztikus a jelenben él, és minél szűkebb értelemben vett jelenben él, annál közelebb jut céljához (az iszlám misztikájában a misztikus egyik megnevezése: »a pillanat fia«). A múlt felidézése és a jövő fürkészése tulajdonképpen ugyanabba a kategóriába tartozik, mint a hétköznapi dolgaiba való belemerülés: amikor az ember átadja magát a múlt vagy a jövő vonzerejének – legyen az kellemes vagy kellemetlen, reményteljes vagy félelemteli (hiszen a kellemetlen múlt- vagy jövőbeli események éppúgy magukhoz vonják az ember gondolatait, mint a kellemesek) –, akkor ugyanúgy kibillen középponti egyensúlyi helyzetéből, mint amikor tevékenységeinek adja át magát. Mivel az ember sem a múltban nincsen jelen, sem a jövőben, hanem egyedül csak a jelenben, feladatai mindig a jelenre irányulnak.

evezőivel, s idézze emlékezetébe, hogy munkáját eredetileg milyen szándékkal kezdte. Ha Isten szolgálja ilyen módon jár el, összefogottságát képes lesz megőrizni. Bármilyen fenyegetné tehát az embert szétforgácsolódással a dolgok és a körülmények sokszerűségének következtében, ne hagyja magát összezavarni, akármi is rontson rá. Ha Isten jelenlétének tudatát gyakran el is veszíti munkája során, lelkületében ne távolodjon el Istenétől, hanem irányuljon befelé.⁴

⁴ Vö. egy másik beszéd gondolataival: »Mindent magamhoz vonzok majd« (vö. Jn 12,32) – mondja a mi Urunk. Mármost ha az ember azt akarja, hogy ez valóban megtörténjen, előbb össze kell gyűjtenie ezeket a különféle dolgokat. És pontosan ez az, amit a mi Urunk is tesz: visszahív bennünket szeszélyeinkből és szétszórtságunkból, külső elfoglaltságainkból, érzékeink használatából, képességeinkből, szavainkból és tetteinkből; és visszahív bennünket nézeteinkből és a különféle dolgokba való benső belefeledkezéseinkből, képzelődéseinkből és vágyainkból, hajlamainkból és észleléseinkből, akarati megnyilvánulásainkból és szeretetünkől is. S ha egyszer mindezek az erők összegyűltek, Isten magához von bennünket – de csak miután kötődéseinket felszámoltuk. ... Mert ha valóban azt akarjuk, hogy Isten Magához emeljen minket, akkor meg kell szabadítanunk magunkat minden olyan élvezettől és szeretettől, amely a teremtett dolgokhoz fűz bennünket, legyenek azok bármennyire is istenesek és szentek« (Vetter 65. [354. p.] – Hofmann 59. [454. p.]).

A szellemi út egyik legfontosabb törvénye, amit Ramana Maharsi fogalmazott meg, a következőképpen szól: »Ha az eszközök nem rendelkeznének a cél természetével, nem vezethetnének el hozzá« (Devaraja Mudaliar: *Day by Day with Bhagavan*, 240. p.). Minél közvetlenebbül és intenzívebben nyilvánulnak meg egy-egy eszközben – vagyis spirituális gyakorlatban – a végső cél sajátosságai, annál közvetlenebb és egyenesebb lesz az az út, amelyen annak segítségével igyekszik járni az ember. Mármost a végső, isteni állapot egyik sajátossága, hogy az ember úgy végzi mindennapi teendőit, úgy használja érzékeit és lelki képességeit, hogy közben lelke mélyén egy Istennel való mozdulatlan egységet él át. Néhány misztikus ezt a sarokvas mozdulatlansága és az ajtó ide-oda mozgása közötti viszonytal igyekezett érzékeltetni (például az egyik pszeudoeckharti szöveg; lásd Sík Sándor – Juhász Vilmos (szerk.): *A szeretet breviáriuma*, 150–151. p.). A beteljesültség állapotában a misztikusnak természetesen nem kerül erőfeszítésébe, hogy lelke középpontjában mozdulatlanul és eleven módon megtartsa önmagát lelki képességei, érzékei és teste használata közepette is. Amire tehát Tauler e beszédében hallgatóit és – immár – olvasóit ösztönzi, az nem egyéb, mint ennek az állapotnak az *akaratlagos begyakorlása*. Amit az embernek ilyen módon gyakorolnia kell, az a folyamatos távolságtartás mindazzal szemben, amivel csak mindennapi életében találkozik. Ha az ember megfigyeli önmagát hétköznapi elfoglaltságai közepette, legyen az fogmosás, televízió-nézés, beszélgetés, evés stb., észreveheti, hogy mindig átadja magát ezeknek a tevékenységeknek, mintegy beléjük zuhan – s ilyen módon elveszíti bennük önmagát. Súlypontját nem önmagában hordja, hanem hol ebben, hol abban, de csaknem mindig önmagán kívül. Másképpen megfogalmazva: mindig idegenben tartózkodik, az önmagától való folyamatos elidegenedés állapotában van. Tehetetlenül enged a dolgok szívó hatásának, s azok rendre abszorbeálják is őt. Nos, e prédikáció éppen azt hangsúlyozza, hogy annak, aki Isten ismeretére kíváncsi, fel kell számolnia e lelki tehetetlenségét és vissza kell fognia önmagát a dolgokba való belezuhanástól, el kell idegenednie tőlük. Ennek megvalósításához természetesen nem elegendő egy pusztán akarati elhatározás. Ahhoz, hogy az ember elér-

Bármilyen megpróbáltatás jutna ki neki, ne engedje, hogy sorsa és tettei nyugtalanítsák. Ha azonban egyik vagy másik tevékenysége mégis felkavarná belső békéjét, lássa be, hogy lelke híjával van valami alapvetőnek, s hogy a cselekedetei helytelenek voltak és nem Istenre irányultak. Mikor az ember felismeri, hogy cselekedeteinek nem Isten volt az egyedüli indítéka és mozgatórugója, hanem szándékába mindenféle idegen törekvések, járulékos szempontok és hátsó gondolatok keveredtek, akkor az éppen olyan, mintha valakinek egy nyílvesző lenne a testében, és neki azzal kellene továbbszaladnia. Való igaz: a testbe fúródott nyíl nem lehet fájdalom nélkül eltávolítani; de ha az ember ettől való félelmében testében hagyja, akkor a seb előbb-utóbb begyullad, s így a nyílvesző még nagyobb fájdalmat fog okozni. A nyílnak ugyanis nem ott a helye, s így a test azon a ponton gyulladásba jön, hogy kivesse magából az idegen anyagot. A szellem dolgaival sincs ez másképpen. Ha van valami az emberben, aminek nem Isten az egyedüli forrása és ami nem egyedül Őreá irányul, annak nincs helye a lélekben. Ha nem meri vállalni az első fájdalmat, és nem igyekszik megszabadulni kiváltó okától, az ebből következő fájdalom sokkal nagyobb lesz; és akkor aztán egyre csak jönnek a bajok, egyik a másik után, míg végül aztán az ember szánalmasabb helyzetbe kerül, mint amit egyáltalán elképzelhet. Mert tudjátok meg, hogy az ember lelkületének szabadnak és üresnek kell lennie, egyedül Őfelé kell irányulnia, másfelé egyáltalán nem. Az embernek semmiben nem szabad a magáét keresnie, hanem bármit is tegyen, bármerre is vigyen útja, álljon készenlétben, mintha csak azt mondaná: »Uram, bárkivel is hozzon össze ma a sorsom, bármilyen helyzetbe is kerüljek, add meg nekem, hogy megtaláljam azt, amivel a szeretet jegyében leginkább szolgálatodra lehetek.«

Ha az ember választhat, hogy mi viszi közelebb Istenhez, akkor válassza mindig azt, ami nagyobb szeretettel jár, és minden erejéből forduljon befelé. Szolgálja Istent kívül és belül egyaránt minden dologban az Ő akaratának megfelelően, nem pedig saját feje szerint. Mehet az ember ahová csak akar, tehet bármit, ha nincs benne Isten, járása bizonytalan lesz, mint ahogy az Írás is mondja: »Jaj annak, aki egyedül van. Ha elesik, nincs ki felsegítse« (Préd 4,10). Mert hiszen valóban egyedül van az az ember, aki Istent nem hordozza mindig önmagában, bármerre is menjen, bármit is tegyen. Ám hogyha az ember előre gondoskodott arról, hogy várkastélyának ura a helyén legyen, akkor lelkét nem tudja bevenni az ellenség.

hessen ebbe az állapotba, és – legalábbis akaratlagosan – kielégítő szinten tudja ezt gyakorolni, számos rossz »beidegződését« kell felszámolnia. Hogy mik ezek, s hogy hogyan lehet ezeket felszámolni, erre vonatkozólag számos tanácsot tartalmaz a jelen szentbeszéd.

Ha az ember Istent valóban magába vonja, magában hordva pedig folytonosan szeme előtt tartja, akkor még az apró dolgokban is minden a kezére fog játszani, s ekképpen semmivel szemben nem születik benne elégedetlenség – mert minden segíteni fogja előrehaladásában. Az ilyen ember nem adja át magát körülményeinek, elfoglaltságainak, emberi környezetének. Ha mindenben egyedül Istent tartja szeme előtt és Őhöz igazodik, akkor sokkal gyorsabban halad előre és sokkal hamarabb sajátítja el az erényeket, mint ha átengedné magát a külső dolgoknak – noha ez az emberi természetnek ugyancsak nehezebbre esik; ez ugyanis igen nagy szorgalmat és eltökélt befelé fordulást követel. Egészen más helyzet áll fenn akkor, ha átadja magát külső elfoglaltságainak: ilyenkor semmiféle ellenállással nem találkozunk, és az így nem láthatja, hogy valóban hű szolgálja-e az Úrnak. Ezért ha úgy találja, hogy a külső dolgok magukkal ragadták, ne engedje magát sokáig megmaradni ebben az állapotban, hanem saját gyengeségét és hitványságát okolva siessen vissza alázatosan Istenéhez. Minél előbb teszi meg ezt, annál jobban jár. Ha ezt az utat követi, gyorsan rendbe jönnek a dolgai. Ha viszont az ember elkezd hosszasan töprenkedni vétkei felett, elkezd vizsgálgatni, hogy ez meg az hogyan is történhetett meg vele, s hogy nem kellett volna-e inkább másmilyen módon cselekednie, akkor csak akadályokat gördít az elé, hogy ügye jóra fordulhasson. Siess hát egyenesen Istenhez! Inkább azon törd a fejed, hogyan nyerhetnéd el Isten tetszését! Mert hiszen hogyan kerülhetné el az ember a halált másképpen, mint odaerősítve magát ahhoz az igazi, lényegbeli Élethez, ami Maga Isten?! És ugyan mi melegíthetné át jobban az átfagyott embert, mint éppen a Tűz?! Az embernek minden dolgát Isten kezébe kell helyeznie, s akkor dolgaival szemben nem fog benne elégedetlenség támadni – mert Isten fogja azokat rendezni. Bízatok hát mindent Istenre, és bármi is jutna nektek, úgy fogadjátok azt, mint ami egyenesen Tőle jön; tekintsétek úgy azokat, mint amik csak a javatokat szolgálják, s akkor szívetekbe béke fog költözni.

Ám ha az ember nem akarja bizalmát Istenbe vetni, ha nem hagyatkozik Rá, hanem maga igyekszik kézbe venni a dolgokat, s ha különféle tevékenységekbe és vállalkozásokba⁵ fogva engedi, hogy gondokkal telítődjenek, akkor Isten gyakran nagy nyomorúságot bocsát rá, hogy tapasztalja meg, mire megy saját erejé-

⁵ A vállalkozás az a tevékenység-sorozat, amelybe az ember valamilyen távlati haszon vagy eredmény reményével fog bele. Hogy az efféle tevékenység-sorozatok mennyire hátráltatják a szellemi út vándorát, azzal más vallások is tisztában voltak: »Aki minden vállalkozásról lemondott, az kedves énnekem« – mondja Krisna a *Bhagavad Gítá*-ban (12:16). Mivel az ilyen embernek »itt valóban nincs már több tennivalója« (3:17), »e világ dolgai iránt már nem érdeklődik; hogy valami megtörténik-e vagy sem, nem érdekli már« (3:18).

ből. Ha viszont minden dolgában és minden tevékenységében teljes bizalommal Istenére hagyatkozik, akkor Isten jobban gondját fogja viselni, mint amennyire az összes teremtmény felkarolhatná – hiszen Isten kegyelemmel és igazsággal teljes. Mert bármit is kérjünk Tőle teljes bizalommal, azt kétségtelenül meg is fogjuk kapni Tőle. Természetesen a bizalomnak az Őiránta való hűségéből kell fakadnia, mert az ember bizalma csak akkor lehet olyan erős, hogy képes legyen minden nehézséget legyűrni, ha szándékával egyedül csak Istent keresi, egyedül csak Őhöz igazodik, egyedül csak Őt akarja. És ahogy nem lehet Istent túlságosan szeretni, éppen annyira lehetetlen túlságosan bízni is Benne.⁶

Az ember csak hosszas próbálkozások után juthat el oda, hogy bármit is tegyen, bármilyen helyzetbe és körülmények közé is kerüljön, mindenben és mindenütt képes legyen ráhagyatkozni Istenre, mindenben és mindenütt megtalálja az örömet és a szabadságot. Az igazi békét azonban az ember csak akkor fedezheti fel, ha befelé fordul és figyelmét lelke alapja felé irányítja. Márpedig ehhez tétlenség és eloldottság, megfelelő idő és alkalom szükséges. A befelé fordulás talajából nő ki a helyes hozzáállás fája minden ágával és minden gyümölcsével egyetemben. Ebben a befelé fordult nyugalmi állapotban táruul fel az ember előtt az, hogy számára melyik út vezet Istenhez. És ott belül fogja megérteni azt is, hogy Isten milyen módon foglalkozik vele. Minél többet ért meg ebből, annál világosabban fogja látni, hogy mind önmaga, mind pedig mások miben szenvednek hiányt. Itt belül fog ráébredni arra is, hogy amit elsősorban elmulasztott, az az volt, hogy nem talált elegendő időt, nem vett fáradságot arra, hogy kivonja magát a teremtmények világából és befelé forduljon, s hogy bentről kifelé próbálja megkeresni az útját.

Ami a külső megjelenést illeti, sokan járnak reverendában, sokan tartják magukat egy-egy rend regulájához – miközben azt sem tudják, hányadán állnak magukkal, önmagukat nem Istenben tudják, s így aztán elhanyagolják a legfontosabbat. Azt hiszik, hogy kiegyensúlyozottak, pedig csak gondatlanok és figyelmetlenek. Amikor aztán különféle dolgokkal találkoznak – függetlenül attól, hogy azok az ő dolgaik-e vagy másokéi –, azok kiszorítják lelkükből Istent és befészkelik magukat az Ő helyére. Márpedig amennyire képtelenség lélek nélkül élni – akár tudatában van lelkének az ember, akár nincsen –, éppen annyira lehetetlen Istent szeretet nélkül magunkban hordani. Sokan járnak életük útját így, vakon és gondatlanul, egyedül csak szerzetesi mivoltukra vagy jócselekedeteikre hagyatkozva, s közben megfedkeznek a lelkükről. Abban a hiszem-

⁶ Természetesen a »vakmerő bizakodás Isten kegyelmében« nem ide, hanem a Szentlélek eleni bűnök kategóriájába tartozik. Vö. Voltaire jól ismert kijelentésével: »Isten majd úgymeg bocsát, hiszen az a dolga.«

ben vannak, hogy helyes úton járnak, ám ami útjuk végén vár rájuk, az az örök halál. Mert nem azt az utat járják, amit Krisztus is járt, Aki azt mondta Magáról, hogy Ő az Út, az Igazság és az Élet (vö. Jn 14,6). Aki tehát nem ezen az úton jár, az menthetetlenül eltéved. Szégyen és gyalázat, hogy az ember mennyi mindent tud és mennyi mindent megismer, miközben önmagát se nem ismeri, se nem óhajtja megismerni!

Gyermekeim, senki se engedje, hogy saját örök életével kapcsolatban kétségek merülhessenek fel bennel! Ne csak képzeljétek és higgyétek azt, hogy Isten bennetek él s hogy ti Őhöz tartoztok, hanem bizonyosodjatok is meg efelől minden kétséget kizáróan! Aki azonban nem biztos ebben, és azt sem tudja, hogy mitévő legyen ennek érdekében, az keressen fel bölcs és szent embereket, hogy azok az ő sejtését bizonyosságra fordíthassák. Mert amit az ember most elmulaszt, abban soha többé nem lesz része; az összes szent és az összes teremtmény sem lesz képes arra, hogy akár csak egyetlen hajszálat is hozzátegyen ahhoz, amit földi élete során megszerzett.

»Azok, akik készen voltak, örvendezve követték a vőlegényt a menyegzőbe« (vö. Mt 25,10).⁷ Akik viszont nem készültek fel idejében, hanem felkészülésüket a vőlegény érkezése utánra akarták hagyni, s ezért elkéstek, azoknak azt mondta a vőlegény: »Bizony mondom nektek, nem ismerlek benneteket« (25,12). Azért nem ismerte őket, mert nem tartoztak övéi közé – vagyis nem tartoztak azok közé, akik mindig ott voltak mellette s akikkel ezért bensőséges kapcsolatot ápolt; azért nem ismerte őket, mert túl későn érkeztek. Az ilyenek aztán kopogtathatnak olyan hangosan, ahogy csak bírnak, uruk nem nyit nekik ajtót s nem bocsátja be őket magához.

Azt mondja Szent Ágoston: »Semmi sem olyan biztos, mint a halál, és semmi sem olyan bizonytalan, mint a halál órája« – mert senki emberfia nem tudja, hogy az mikor s miképpen jő el. Ezért hát semmi sem annyira fontos, mint hogy állandóan készen álljunk fogadására, s hogy ne csak sejtsük és reméljük, de *tudjuk* is, hogy mi vár ránk odaát. Nem azért kaptuk a földi életet, hogy ezzel meg azzal foglaljuk el magunkat, hanem hogy eljussunk a megismerésre, s hogy úgy fakadjanak cselekedeteink ebből a megismerésből, mint ahogy a fa hozza gyümölcseit. Ezért ebben a világban az a dolgunk, hogy egyre mélységesebb és szilárdabb bizonyosság birtokába jussunk, s hogy így egyre közelebb kerüljünk az igazsághoz. Akit ez a tudás átjár, s aki képes arra, hogy felülemelkedjék ezen a világon, valamint életét Isten akarata szerint és az Őbelé vetett bizalom jegyében rendezzi, azt nem fogják megzavarni, szétszórni és feltartóztatni ennek a vi-

⁷ Tudniillik az öt okos szűz, míg az öt balga szűz kint rekedt.

lágna a dolgai; ellenkezőleg: Isten felé fogják irányítani őt. Minél inkább Istenre irányul az ember lelke, benső törekvései minél inkább Őt célozzák, annál békésebbé, rendezettebbé és kiegyensúlyozottabbá válik minden cselekedetében, annál kevésbé zavarhatja meg bármi is. A jó ember minden tettében olyan, amilyennek akkor szeretné magát találni, amikor majd testét visszaadja a földnek – mert csak ilyen módon temetkezhet majdan lelke az Istenség mélységeibe. Nem másért, egyedül és csakis ezért vagyunk e földi létben, és amit itt elmulasztunk, arról örökre lemaradtunk.

Nem kétséges, hogy a pénz azé, akinek a felirata ott van az érmén: vagy Istené, vagy a teremtményeké. Ezért hát mindenki szorgalmasan nézzen naponta magába, hogy kinek a feliratát látja ott a lelkén. Mi az, amit a leginkább szeret, mi az, amire a leginkább törekszik, ami leginkább betölti elméjét, szívét és lelkét, mi az, ami gondjait eloszlatja s ami megörvendezteti? Mit jelent számára Isten, s mit jelentenek az isteni dolgok? Hogyan áll Isten barátaihoz, az istentisztelethez, s mindahhoz, ami ennek körébe tartozik? Mennyire van Istenre beállítva értelmi és érzelmi világa? Mire irányul akarata, mik a célkitűzései, milyennek a cselekedetei és a szavai? Végül pedig azt is vizsgálja meg, hogyan viszonyul lelke saját magához. Mi az, ami a legjobban megfelel neki és amiben a leginkább örömet leli? A külső vagy a belső dolgok? Élvezetei, vigasztalásai, barátai, hírneve, másokkal szemben kivívott előnye, birtoka, kényelme – vagy az isteni dolgok? Nos, aki így újra és újra felteszi magának ezeket a kérdéseket, és egész mélységében igyekszik átvizsgálni önmagát, az tudomást szerezhet arról, hogy hová tartozik, milyen feliratot hordoz a lelke, s hogy milyen indítatások határozzák meg. Mert biztos lehet abban, hogy amíg lelke mélyén van valami, ami nem tisztán Istené, s aminek nem kizárólagosan Isten a valódi oka, hanem ő maga vagy valami más – bármilyen kis apróság is legyen az –, Isten sosem lehet egészen az övé; és még ha annyi könnyet hullatna is, mint amennyi víz az óceánban van, az sem segítene rajta. Mert aminek az ember most hűjával van, azt kénytelen lesz nélkülözni egy egész örökkévalóságon keresztül.⁸

⁸ Hogy ez a gondolat Tauler számára mennyire fontos, azt az mutatja, hogy jelen beszédében most említi harmadszor. Tauler eme kijelentésének – akárcsak a többi hasonló értelmű kijelentésének – tulajdonképpen két olvasata van: egy hétköznapi vallásos olvasata, valamint egy misztikus olvasata. Az előbbi szerint ez annyit jelent, hogy az embernek itt, földi élete során kell biztosítania önmaga számára a megfelelő túlvilági sorsot; az utóbbi szerint pedig a lélek odaát már nem kap semmi újat, hanem csak azt birtokolja, amit itt elnyert, vagyis – példának okáért – a halál utáni ítéletet követő boldogító istenlátásban csak annak a léleknek lehet része, akinek már földi élete során is része volt benne. Természetesen Tauler ez utóbbi értelmezést részesíti előnyben.

Hogy lehet az, hogy az emberek nem látják, hogy bármit is tesznek, bármivel is foglalkoznak, mindenben ott rejtőzik a nyomorult természet?! Mert hiszen nem látják, hogy minden tettükkel önmagukra irányulnak, s akár isteni, akár emberi dolgokról van szó, mindenben csak saját magukat keresik. Pedig az embernek megállás nélkül kellene sietnie Istenhez, hiszen, mint ahogy Szent Pál mondja, nincs sok időnk. Mindaz, ami Istentől van, legyen mégoly csekélyke is, százszor többet ér, mint az, ami a lélekbe ebből a világból kerül bele. És minél több isteni van a lélekben, az annál közelebb van Istenhez.

Hogy mindannyian szolgáljuk és kövessük Istent, s hogy eljuthassunk oda, ahol Ő van, segítsen minket ebben Ő Maga.

✧ ÁMEN ✧

*Fordította
Révész Mária Magdolna és Buji Ferenc*

